

Főbányabejárási jegyzőkönyv 1893-ból

I. rész

Közli: HADOBÁS SÁNDOR

Egy magángyűjteményből kapta meg betekintésre és lemásolásra az alább közölt kéziratot a rudabányai *Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Bányászattörténeti Múzeum*. A dokumentum néhány *Rozsnyó* (ma *Rožňava, Szlovákia*) környéki kincstári (vagyis állami) bányauzem felügyeleti ellenőrzésének, akkori szóhasználattal „főbányabejárásának” tapasztalatait rögzíti az 1893. évből. Tartalma érdekesen világít rá a megvizsgált bányák korabeli viszonyaira, a főhatóságok és a helyi üzemek kapcsolatára, valamint a felsőbb irányítás módszereire.

A szöveg 21x34 cm-es papírlapok mindkét oldalára íródott fekete tintával. Az íveket középen kettéhajtották: a hajtástól balra a bizottság által látottak, jobbra az ezek alapján hozott határozatok, intézkedések szerepelnek. Az ennélfogva kéthasábos irat terjedelme 43 számozott és 1 számozatlan oldal. A jegyzőkönyv elkészülte után a lapokat bal szélükön zsinórral összefűzték, a zsinór végét pedig a hátsó oldalon viaszpecséttel a papírhoz rögzítették. A pecsét szövegéből csak a „gondnokság” szó olvasható. Alatta záradék szerepel a következő szöveggel: „*Jóváhagyatott a nagymélt. m. kir. p. ü. min. 1893. évi november hó 30-án 84471 sz. a. kelt rendeletével. Z. Brézón, 1893. dec. 11. (Olvashatatlan aláírás)*”. Ebből kiderül, hogy a zólyombrézói (ma *Podbrezová, Szlovákia*) kincstári bánya- és kohógondnokság pecsétjével látták el az okmányt, s nyilván ott őrizték mindaddig, amíg valamilyen úton módon magánkézbe nem került.

Feltétlenül említést érdemel, hogy a dokumentumot választékos magyarsággal, a korabeli helyesírási normákat figyelembe véve szinte hibátlanul vetette papírra az írnok. Az íráskép rendkívül egyenletes, a szöveg mindenütt jól olvasható, ami nagyban megkönnyítette a közlésre való előkészítést.

A terjedelmes anyagot két részben adjuk közre. Folyóiratunk e számában a nadabulai¹, a rudnai², a tornaszentandrásai és a dobsinai szakasz olvasható, a következőben pedig a vashegyi³ és a tiszolci⁴ látogatás tapasztalatai, valamint az általános ügyek kerülnek sorra.

A szöveget a mai helyesíráshoz igazítottuk, meghagyva a nyelvi jellegzetességeket. A leírtakhoz különösebb kommentárt nem fűzünk, ahol szükségesnek látszott, lábjegyzetben adunk magyarázatot.

J e g y z ő k ö n y v

Felvétetett Rozsnyón, Dobsinán, Vashegyen és Tiszolcon 1893. évi október hó 10-én és a következő napokon.

Tárgy: A nadabulai, rudnai, tornaszentandrásai, dobsinai, vashegyi és tiszolci kir. bányáknak főbejárása a m. kir. Pénzügyminisztérium f. évi október hó 7-én kelt 73.463. szám alatt kelt rendelete alapján.

Jelen voltak: Návay Gyula k. bányatanácsos, mint a m. k. Pénzügyminisztérium megbízottja,
Wagner Vilmos m. kir. főbányatanácsos,
Branszky Vendel m. k. főmérnök.

1. Nadabulai bánya. A főbejárási bizottság f. é. október hó 10-én délután 3 órakor Rozsnyóról a nadabulai bányára rándult és azt bejárta. Az 1892. évi október hó 25-én tartott főbejárás jegyzőkönyvének XVII.

¹ *Nadabula*, magyarul *Sajóháza*: a település ma *Rozsnyó* része.

² *Rudna*, *Rozsnyórudna*, szlovákul *Rudná*: *Rozsnyótól* nyugatra fekvő község.

³ *Vashegy*, szlovákul *Železník*: egykor híres vasércbánya *Gömör-Kishont vármegyében*, *Nagyroče (Revúca)* közelében, *Szirk (Sirk)* és *Rákos (Rákoš)* határában.

⁴ *Tiszolc*, szlovákul *Tisovec*: valaha jelentős kohászattal és bányászattal rendelkező település *Gömör-Kishont vármegye* északnyugati részén.

pontjában azt határozta, hogy a felső és alsó István [táró] között a régiek által hátrahagyott vaskőpillérek lefejtési munkába vétessenek. A főbejárás bizottság mindenek előtt ezen munkát tekintette meg, nevezetesen a bánya felett fekvő Juditha külmértéken a bánya berakásához szükséges meddő anyag termelését. Ott azt találta, hogy a berakati anyagot nemcsak a külmértéki bányából, hanem a talaj beásásából is nyerik. – Határoztatik, hogy jövőre a berakati anyag egészen a külmértéken fekvő régi bányából vétsék, melyből a vaskő kiválogattassék, és a meddő kövek berakati anyagul használtassanak. A vaskő kiválogatásáért külön egységbér fizetessék.

2. Bejártatott azután a felső István táró, hol megtekintettek a régi műveletek által hátrahagyott vastag vaskőpillérek, melyek igen gazdag vaskövet tartalmaznak, és a régiek fejtése által hátrahagyott nagy terjedelmű üregek, melyek berakása terveztetik avégből, hogy a visszamaradt vaskőpilléreket lefejtteni lehessen.

Továbbá a bizottság bejárta a Pál tárót, ott 3 munkáscsapatot talált, az egyik csapat egy új fejtőhelyen ércet termelt, a másik csapat egy meddő főtepásztán nyitott feltörésen dolgozott avégből, hogy a felső István [táró] talpán hátrahagyott telepzárt elérje és lefejtse. A harmadik csapat a Pál táró nyugati vájvégének folytatásán dolgozott, és épp a telepnek egy kezdődő kidudorodását érte el.

A Pál táróban megtekintette a bizottság azon helyet, hol a tervezett sikló fékező készüléke elhelyezve lesz.

Az alsó István táróban 2 fejtőmunkás-csapat dolgozik.

A bizottság bejárta azután az Augustza tárót. Ott jelenleg 2 fejtőcsapat a nyugati teleprészen vaskövet termel és 1 feltáró csapat a táró nyugati vájvéget hajtja tovább.

A táró keleti vájvégén a folyó évre előirányzott 15 folyóméter feltárás befejezve találtatott, és ott a munka jelenleg szünetel.

A bizottság megtekinti a táró azon részét, ahol a sikló talpa terveztetik, és megvizsgálta a bányavezetőség által felterjesztett tervet és költségvetést, mely az új felvételek alapján az utolsó főbejárás jegyzőkönyvének XVI. pontjában megállapított rendszertől némileg eltérően készítettett: a sikló terve elfogadtatik, és határoztatik, hogy a sikló költségvetésének engedélyezése után a bányavezetőség a sikló alkatrészeit azonnal megrendelje, és mivel a sikló beépítése alatt a bányauzemenek szünetelni kell, határoztatik, hogy a beépítést csak akkor kezdje meg, ha előbb minden alkatrész elkészült és helyreszállítva lesz, akkor a beépítést teljes erővel folytassa, hogy a sikló a lehető legrövidebb idő alatt teljesen elkészüljön, és üzembe tétessék.

A sikló számára épített akna és a sikló terve megvizsgálatván az találatott, hogy az eddig kivájt akna kellő szélességgel bír arra, hogy úgy a csillekas, mint az ellensúly számára külön 2 vágányt lehessen építeni, határozatlik ennél fogva a célszerűbb üzem szempontjából, hogy a tervezett 3 sínsor helyett 4 sínsor építtessék.

3. A bizottság megtekintette az Augusztá táró torkolatánál fekvő ércrakodó-helyet, ott jelenleg fedett hely nem lévén, hol az érc-kiválogatás nedves időben is teljesíthető volna, és mivel az alsó István [táror] szintjén fekvő régi ércválogató pajta ott többé nem használtatik. – Határozatlik, hogy ezen pajta az Augusztá táró torkolatánál fekvő ércrakodó-térre át-helyeztessék, és erre a költségvetés mielőbb felterjesztessék.

4. A bizottság ezután tárgyalta az 1892. évi október hó 25-én tartott főbejárás jegyzőkönyvének XVIII. pontjában foglalt határozatra és az avval kiadott rendeletre való tekintettel az ércrakodón tervezett ércpörkölők építésének kérdését. Az ércrakodó-tér és gőzmozdonyú vasúti vágányok közötti szintkülönbség csak épp annyi, amely a waggonok magasságának megfelel, tehát a pörkölők üzeméhez ércfelhozók lesznek okvetlen szükségések.

Az ércfelhozásra itt legcélszerűbb csak vízerő állhat rendelkezésre, melyre a közel fekvő patak felfogása és odavaló vezetése volna megszerkezhető. Ennél fogva határozatlik, hogy a bányavezetőség a nála alkalmazott bányagyakornokot mielőbb, ha lehet, még az év folyamán kiküldje, hogy a szükséges felméréseket megtegye, ezáltal nevezetesen a vízmenyiség és esés adatai megállapíthatók legyenek, melyek a pörkölők terv és költségvetésének kidolgozásához szükségések.

Az ércpörkölők tüzelőanyagaként legcélszerűbb lesz a közel fekvő vadnai vagy putnoki barnaszénét használni, és evégből Kerpely⁵ miniszteri tanácsos öméltsága véleményének megfelelőleg gáz ércpörkölőket⁶ építeni, hasonlókat azokhoz, amilyenek Barcikán a witkowitzi társulat által jó eredménnyel használtanak.⁷

5. A nadabulai bánya bejársánál tapasztaltatott, hogy az e bányában az utolsó 6-7 év óta véghezvitt műveletek nem lettek felmérve és a térképre rávezetve. – Határozatlik, hogy a bányavezetőség a jövő tavasz beálltával a bányagyakornokot a felmérésekkel a kellő ellenőrzés mellett megbízza.

⁵ *Kerpely Antal* (1837 – 1907) kohómérnök, az MTA tagja, a korszak kiemelkedő kohász szakembere.

⁶ Vagyis *gázzal működő ércpörkölőket*.

⁷ A rudabányai vasérc pörkölését végezték bennük.

6. A feltérési munkák szükségességét korlátozt termelés szempontjából tárgyalván határozatják, hogy a bányavezetőség a feltérások terv és költségvetésének készítésénél szem előtt tartsa, hogy a feltérás költsége a termelt vaskő métermázsájaként 3 [krajcárt?] meg ne haladjon.

7. Rudnai bánya. A főbejárás bizottság október 11-én bejárta a rudnai bányát. Mindenekelőtt bejárta a felnyitva talált alsó Ede-tárót, hol a telep 68 m távolságban előtaláltatott. Ezek a régiek által hajtott kiterjedt feltérások a vaskőtelepet gazdag tiszta minőségben és helyenként jelentékeny vastagsággal tüntették elő, és a telep többi helyén még lefejtetlenül találtatott.

Azután a bizottság megtekintette a bedőlt felső Ede-táró lemélyített ereszkét, mellyel a kettős Ede hossz mérték⁸ feltérési pontja feltaláltatott.

Az 1892. évi október 25-én tartott főbejárás jegyzőkönyvének X. pontja alapján a bányavezetőség ezen feltérési pontot tovább keresvén, azt végre f. évi május hóban a fentemlített ereszke lemélyesztése által találta meg. Ezen régóta keresett feltérési pont megállapítása által tehát lehetséges ezen igen értékes kettős hossz mérték kicsövekelése.

A bizottság azután bejárta a Lajos Szkalica tárót, hol egy keresztvágás hajttatik, az Etelka és Sándor térmértékek északnyugati határvonalának mentén, ezen térmértékek feltérása szempontjából.

A keresztvágás a táró szájától 15 méter távolságra kezdetett meg, és jelenleg 16 méter hosszúságban hajttatott előre.

Az utolsó bejárás óta a Gr. Andrassy Gézával⁹ f. évi június hóban kötött csereegyezség alapján a volt szalóci, jelenleg Gr. Andrassy Géza birtokában levő 1870. évi 7^{30/1} sz. zártkutatómány, mely a rudnai kincstári bánya rendezésének leginkább útjában állott, a kincstár 1886. évi 1567. sz. zártkutatómány ellenében megszerzetett.

Ezen a kincstárra nézve nagy értékkel bíró zártkutatómány megszerzése által a kincstár azon helyzetbe jött, hogy 4 bányamértékből és egy jelentékeny határközből álló térmérték adományozását kérhette, és annak elérése esetében a rudnai bánya birtokát majdnem teljesen rendezheti.

A bányavezető főmérnök előadja, hogy ezen adományozás végett az első tárgyalás megtartatott, melynél a leginkább érdekelt Concordia társaság egy újabb zártkutatómányának pontos felmérését kérte, melynek alapján a kincstár által kért adományozás ellen tiltakozni szándékozik. A

⁸ A bányamértékek és a bányajogi kifejezések magyarázatát a második közlemény végén találhatják meg az érdeklődők.

⁹ Gróf Andrassy Géza (1856 – 1938): *gróf Andrassy Manó* fia, bányáinak és kohóinak örököse.

bányavezető főmérnök előadása alapján azonban ezen tiltakozás az adományozást nem fogja megakadályozni, és annak engedélyezése még a f. évben tartandó tárgyalás folytatán várható lesz.

Tekintve, hogy ezen adományozás által a kincstár rudnai bányajog-sítványának legnagyobb része igen szép, egy tagban kikerekített bányabirtokban egyesíteni fogja, mely több jó minőségű, gazdag vaskőtelepet foglal magában, és hol a kincstár jelentékeny vaskőbányászatot sok éven át űzhet, tekintve, hogy ezen bányabirtoknak épp közepén hajtatik a Lajos Szkalica táróból megindított keresztvágás.

A bizottság helyesli a bányavezetőségnek azon eljárását, hogy a keresztvágást e ponton megkezdette, és azt határozza, hogy a keresztvágat tovább folytattassék a bányabirtok teljes feltárásig.

A bizottság elfogadja tovább a bányavezetőség azon javaslatát, hogy a rudnai kincstári bányán legmélyebben hajtott Lajos Szkalica táró főszállító szintnek vétessék, és a jövő üzemterv annak alapján dolgoztassék ki.

Az üzemterv kidolgozására azonban okvetlenül szükséges elébb az összes rudnai kincstári bányamívelések pontos felvétele és térképezése.

8. A rudnai bányáknak a bányavezetőség által legutóbb felterjesztett fektetési térképe a helyszínen tárgyalatván a bizottság szükségesnek találta, hogy a rudnai határban a kincstári bányabirtok szomszédságában a magánosok által még el nem foglalt területek a kincstár számára több zártkutatmány bejelentése által biztosíttassanak. A bizottság a térképen a, b, c-vel megjelölte néhány zártkutatmány elhelyezési pontjait. Továbbá szükségesnek tartja, hogy a Gyula nevű magán térmérték környezetén és a rudnai és nadabulai bányák között fekvő területeken kincstári zártkutatmányok szintén bejelentessenek és evégből szükséges, hogy a bányavezetőség még az év folyamán ezen terület fektetési térképét a bányahatósági adatai alapján elkészítse, és ezáltal a zártkutatmányok elhelyezéseinek legalkalmasabb pontjait megállapítsa.

Ezen területek elfoglalása azért is jelentőséggel bír, mert az esetben, midőn a rudnai és nadabulai bányák fokozottabb művelése elhatározatni fog, szükséges lesz ezen bányákat egyfelől egy napi¹⁰ pályával összekötni, másfelől a nadabulai bányákból a rudnai bányáig egy altérót hajtani, mely a mélységben igen értékes vaskőtelepet tárhat fel, melyek az új elfoglalás által a kincstár számára biztosíttatni fognak.

9. Münnich József bányafelőr előadja, hogy utóbbi időben neki minden nap a rozsnjóyi vasútállomásra kell menni, hogy ott a kincstári vasérczel rakott waggonok megmázsálásánál jelen legyen, és kéri, hogy ki-

¹⁰ Napi: napvilágon levő, azaz külszíni.

rándulásainak e megszorodása folytán havi átalánya megfelelően fel-emeltessék. A bizottság méltányolja Münnich felőr kérését, és javaslatba hozza, hogy azon időig, amíg a bányauzem a jelen terjedelemben folytatatik, neki a kirándulási havi átalánya 10 frtről 20 frtra felemeltessék.

10. Az Abaúj-Torna megyei szt. andrási Florián bánya. A főbejárás bizottság október 12-én reggel Rozsnyóról az Abaúj-Torna megyei Rákó–Szentandrás¹¹ községbe utazott, és ott a Florian kincstári régi bányaművelést megtekintette.

Ezen bányán f. évi július hóban 4 bányamértéknek a kincstár részére való adományozása végett a tárgyalás megtartatott, és mivel az adományozás ellen semmi kifogás nem tétetett, annak végérvényes kiszolgáltatása [a] legközelebbi hónapokban várható.

A bizottság a régi külmíveletet beomolva találta, minthogy a bányaművelés már körülbelül 20 év óta szünetel. A külmívelet alatt kb. 30 méterrel lejjebb egy táró volt hajtva, mely azonban mialatt a telepet elérte volna, még régi időben beszüntetve lett, most csak hányója látható. Tekintve, hogy ezen bánya a legközelebbre eső Torna-Kassai vasúttól is 16 km távolságra fekszik, és hogy onnét a vaskőnek Kassa felé irányított szállítása a tiszolci vasgyárhoz most költséges lenne; tekintve, hogy Tornáról Sz. Péterre¹² jelenleg vasút tervezetik, mely ezen bánya mellett fog elhaladni, a bizottság azt javasolja, hogy e bánya újbóli műveltetése mindaddig meg ne kezdessék, míg ezen vasút el nem készül, és hogy e célból ezen bánya szüneteltetése végett a hatósági engedély kieszközöltessék.

11. A bányaművelés oly módon van beomolva, hogy a vaskőtelepből közvetlenül próbát venni nem lehetett. A bizottság tehát a bányától elvezető úton szétszórt vaskő-darabokból vett próbát, mely vegyelemzés végett V. Hunyadra¹³ fog elküldetni.

12. **Dobsinai bányák.** A főbejárás bizottság a Szt. András bányától késő este érkezett Rozsnyóra vissza, és még aznap az éjjeli vonattal Dobsinára utazott.

A bizottság október 13-án reggeltől késő délutánig a dobsinai bányákat bejárta.

¹¹ A ma *Borsod-Abaúj-Zemplén megyében* található *Bódvarákó* és *Tornaszentandrás* községekről van szó. A jegyzőkönyvben szereplő vasércbánya a két település között fekvő *Esztramos-hegyen* volt.

¹² Sz. Péter: Sajószentpéter.

¹³ Vajdahunyadra.

A dobsinai bányákon utoljára 1886. évi november 19-én tartatott bányafőbejárás. Az időben Maderspach Livius¹⁴ magán-bányamérnök bíztatott meg avval, hogy az összes dobsinai kincstári bányákat és a bányajogosítványok viszonyait tanulmányozza, azok rendezése és biztosítása céljából felvételeket vigyen végbe, térképeket készítsen és véleményes jelentést tegyen.

A főbejárasi bizottság az összes dobsinai kincstári bányákat üzemen kívül találta, és az 1886. évi főbejárasi jegyzőkönyv és Maderspachnak 1887. évi augusztus 2-án kelt jelentése alapján vette tárgyalás alá a bánya viszonyait.

A bizottság megtekintette először a Károly Steinberg és Fortuna hosszsmértékeken nyitott bányákat, [melyek] táróit beomolva találta.

Maderspach ezen tárókat 1887. évben felnyitotta és felmérte, a pátvasköre adományozott steinbergi Károly hosszsmértékről egy bányahatósággilag hitelesített, 1843. évből keltezett kicövekelési térkép másolatát a tiszolci hivatal irattárában megtalálván konstataálta, hogy az ő felvételei ezen térkép adataival teljesen egyeztek. Ezen térkép által tehát a bányabirtok a kincstár részére teljesen biztosítva van.

Maderspach szerint [a] nikkelécre adományozott steinbergi Fortuna hosszsmértékről kicövekelési térkép nem létezik. Ő az ezen hosszsmértékben hajtott alsó Károly felújító táróban a hosszsmérték feltáró pontját meg nem találta, és azt véli, hogy ezen pont is a táróból mélyített ereszkében van, ahová ő a víz miatt be nem hatolhatott. A feltáró pont megállapítására tehát szükséges volna a tárót újból felnyitni és az ereszkét vízmentesíteni, a kicövekelés csak annak alapján volna eszközölhető.

Ezen idő óta a Steinberg vidéki bányabirtokosok kísérletet tettek e vidéken lévő bányajogosítványok rendezését és térmértékre való átfektetését, illetőleg tagosítását keresztül vinni; az általuk javasolt rendezési tervet azonban a Vashegyen 1892. évi október hó 25-én tartott főbejárás (XXXI. jegyzőkönyvi pont) a kincstár érdekére nézve igen hátrányosnak ítélte, és azt elfogadhatónak nem találta. Ama főbejárás egyúttal oly rendezést jelöl meg, mely a kincstári érdekeknek megfelelne. Ezen ellenjavaslat a többi bányabirtokkal a dobsinai altáró ügyében 1893. évi január hóban tartott tárgyalás alkalmával közöltetvén, általuk visszautasított, úgy hogy a bányarendezés mostanáig létre nem jöhetett. A főbejárás ennek folytán célszerűnek tartja, hogy a steinbergi Károly hosszsmértéknek lehetőleg 3 vagy 4 bányamértékre a főbejárás által megállapított mó-

¹⁴ Maderspach Lívius (1840 – 1921): bánya- és kohómérnök, a korszak jeles szakembere. Könyve: *Magyarország vasércfekhelyei.* (Bp. 1880.)

don való átfektetése végett a kellő lépések mielőbb megtétesse avégből, hogy a régi jogosítványoknak tármértékekre való átfektetésénél a kincstár előjogot nyerjen, melynek alapján azután ezen vidék bányaviszonyainak végleges rendezése alkalmával érdekeit megfelelően megvédhesse és biztosíthassa. Határoztatik ennélfogva, hogy az ezen átfektetés végett szükséges beadványt a bányavezetőség a bányahatósághoz mielőbb benyújtsa.

Ezt megelőzőleg azonban a bizottság szükségesnek találja, hogy Branszky főmérnök igyekezzék az 1892. évi október 25-én Vashegyen tartott főbejárás XXXI. határozata értelmében a dobsinai városi altárót és [az] Esehrei (?) magántároló műveléseit bejárni és azokban a vaskőtelepülési viszonyokat behatóan tanulmányozni, avégből, hogy a steinbergi Károly hossz mérték tármértékekre való átfektetésére a lehető legelőnyösebb tervet kiszámíthassa és elkészíthesse.

13. A főbejárás bizottság azután a Lajos Altenberg hossz mértékre ment. Ezen hossz mérték telepére Münnich Kálmán¹⁵ a 3 évi bérlete alatt egy tárót körülbelül 15 méterre hajtott, és ott a vaskövet egyes elszigetelt lencsékben feltárta és lefejtette. E fészkekben elmállott pátvaskő fordult elő, és mivel azt kellően értékesíteni nem tudta, f. évi március hóban e műveletet felhagyta. A bizottság e tárót beomolva találta, és be nem járhatta.

Maderspach ezen hossz mértéket felvette és térképére az adományozás értelmében berajzolta, és azt egy 1854. évben felvett hiteles hatósági kicövekelési térképen is berajzolta találta, mely az ő felvételével teljesen egyezett.

A hossz mérték keleti fele a régibb Coburg herceg-féle óhegyi maradéktelek miatt 108 m hosszban megszorítást szenved. Onnét a bizottság a Regina, Lajos, Spreng és Gábor hossz mértékekre ment. Maderspach ezen hossz mértékek feltároló pontjait megállapíthatónak és azok alapján a kicövekelést keresztülvihetőnek mondja, annál inkább, mivel azokról egy hivatalos 1842. évi kicövekelési, azonban jóvá nem hagyott térkép is létezik, és ennek alapján a Gábor és Regina hossz mértéket berajzolta azon eltéréssel, hogy a Gábor keleti kiterjedését is feltüntette. Ezen hossz mértékek csapás irányában a régibb Coburg-féle Ferdinand Morgenfeld által némi megszorítást szenvednek. Ezen hossz mértékek átfektetését az 1887. évi 770. sz. idegen zártkutatmány akadályozza.

¹⁵ Münnich Kálmán (1854 – 1934): bányamérnök, bánya- és kohóvállalkozó, az aggteleki barlang vöröstói bejáratának tervezője és kivitelezésének irányítója.

Münnich Kálmán a Gábor hossz mérték telepét szintén mivelte, és ott körülbelül 500 q elmállott pátvaskövet termelt, mely a bérletnek f. évi május hóban [történt] visszavétele alkalmával a kincstár tulajdonába ment át. A főbejárás bizottság a vasköveket tisztáknak és aránylag jó tartalmúaknak találta. – Határozatlik, hogy ezen vaskő a tiszolci vasgyárhoz szállíttassék, és hogy e célból a bányavezetőség a szükséges intézkedéseket mielőbb megtegye.

Egyúttal az is határozatlik, hogy a bányavezetőség meggyőződést szerezzen afelől, hogy a fentemlített idegen zártkutatómány még fennáll-e, és ha az már nem létezik, akkor a kincstár részére ott egy vagy két zártkutatómány bejelentendő lenne avégből, hogy azok alapján ezen hossz mértékeket térmértékre átfektetni lehessen.

Azon esetben pedig, ha az idegen zártkutatómány még fennáll, akkor a 3 hossz mértéknek hatósági kicövekelése végett a szükséges felvételek megteendők.

14. A főbejárás bizottság bejárta a szomszédtságban lévő Neuhoffnung Gotfried és András kincstári térmértékeket.

Ezen térmértékek adományozása Maderspach szerint a szomszédos Blaudunst József, Johan és Lajos idegen hossz mértékek tulajdonosának tiltakozásai folytán véglegesen nem lettek volna megerősítve.

Ennek ellenében a szomolnokai bányabíróság által az 1853. évi április 2-án 197. sz. a.¹⁶ kiállított adományozási okmány alapján ezen térmértékek végleg adományoztattak.

A bizottság szükségesnek tartja ezen ellenmondás folytán, hogy a bányavezetőség az idézett okmány alapján a bányahatóságnál ezen adományozás tárgyában bizonyosságot szerezzen, és ha az véglegesnek találta, akkor annak hatósági kicövekelése végett a szükséges lépéseket haladéktalanul megtegye. Ellenkező esetben jelentést és javaslatot tegyen ezen bányamértékek végleges rendezésének mikénti végrehajtása végett.

15. A bizottság bejárta [a] Timotheus, Heidinger, Siegmund, Friedfeld és Felix térmértékeket.

Münnich Kálmán a Zsigmond telekben külfejtés által vaskövet termelt, és ezen bányamértéket szomszédos Coburg-féle Károly és Amalia telkek külső szállító szintjéig leművelte, úgy hogy ezen mértékben további külfejtés által vaskő előnyösen nem nyerhető.

A bizottság a külfejtést meddőkővel behányva találta.

A bizottság azután elment az új Timotheus tárhoz, melyet Münnich Kálmán a kobaltérc-termelés végett kötött szerződés alapján még az

¹⁶ sz. a. = szám alatt.

1885-86 években hajtott; Maderspach ezen új Timotheus tárót 1887. évben felmérte és találta, hogy az ott feltárt pátvaskő-telep a felső telérben műveltetett, és hogy az csapás irányában úgy kelet, mint nyugat felé kivágatott. A nyugati vágás által átlukasztás történt az egy pár méterrel feljebb fekvő régi Timotheus táróba. – A bejáró bizottság most a tárókat beomolva találta, és azokat be nem járhatta.

16. A Rotherhut hossz mérték feltáró tárója beomolva van. Azt Maderspach sem nyitotta fel, hanem azt az adományozás szerint a térképére berajzolta. Ezen hossz mérték keleti terjedése a régiebb Coburg-féle Gregor hossz mérték által lényeges rövidítést szenved. Az átfektetés ezen tér mérték és az 1867. évi 151. sz. idegen zártkutatómánya folytán lehetetlen. – A bizottság kívánatosnak tartja, hogy ezen hossz mérték feltáró pontja felnyitassék és felvételessék avégből, hogy annak hatósági kicövekelése eszközöltessék.

17. A Királymező hossz mérték ezúttal nem járattott be.

Maderspach ezen hossz mérték feltárási pontját megállapította. A hossz mérték keleti terjedése a Coburg féle későbbi Augusztián tér mérték által 1858. évben részben felülfektetve lett, mert a k. kincstár a tárgyaláson, jóllehet oda meghívva lett, képviselve nem volt. Ennek folytán a felülfektetett rész a k. kincstár részére nehezen lesz megmenthető, mindazonáltal a hossz mérték délirányban tér mértékre átfektetendő lenne, annál is inkább, mivel az 1886. évi november hóban Dobsinán tartott főbejárás határozata folytán ezen hossz mértéken egy kincstári zártkutatómánya véteztett. – A bizottság kívánatosnak tartja, hogy ezen hossz mérték felvételessék és annak és a zártkutatómálynak alapján ott 4 bányamérték adományozása végett a lépések megtéessenek.

18. A főbejárás bizottság a dobsinai bányák bejárást befejezván tárgyalás alá vette a m. k. Pénzügyminisztérium 1893. évi szeptember 2-án 57526. szám alatt kelt rendelete folytán a dobsinai bányák bérbeadásának kérdését. – A főbejárás a fent elősorolt pontok értelmében azt találta, hogy a dobsinai kincstári bányabirtok egy nagy része még sem biztosítva, sem rendezett állapotban nincs. Maderspach felvételei kitűnő szolgálókat tettek a rendezés munkába vétele céljából. Ő azonban munkája közepeztől szolgálatától felmentetett és a rendezést be nem fejezhette. Több bányajogosítvány volna még kicövekelés által biztosítandó, mások tér mértékre volnának átfektetendők. Minderre további felvételek, munkálatok és bányahatósági tárgyalások szükségesek. Mindezeknek keresztülvétele előtt a bányák bérbeadása a kincstári érdekekre hátrányos lenne. Ezt sajnosan bizonyították a Münnich-féle bérletek is, mert Münnich ily rendezetlen bányabirtokban nagyobb szabású míveletet nem kezdetett, ha-

nem csak kisebb feltárásokat és érctermeléseket létesített, melyek rendszeres bányászathoz nem hasonlíthatók.

Továbbá megfontolandó azon körülmény is, hogy a dobsinai kincstári bányamértekek még sehol a mélységben feltárva nincsenek, tehát azok tartalma és valódi értéke eddig nem ismeretes. A városi altáró, amely 120-150 méter mélységben hajttatik, eddig csak két kincstári hosszmerterek szomszédságában haladt el, a többi kincstári bányákat csak ezután fogja érinteni, és azoknak a mélységben lévő viszonyaival tájékoztatást nyújtani. Tehát ezen altáró teljes befejezése előtt ezen bányák művelésére kellő üzemterv sem készíthető; azok bérbeadására a leglényegesebb támpontok hiányoznak; végre figyelembe veendő a Münnich Kálmánnal 1884. évben kötött szerződés, mely szerint neki az összes dobsinai kincstári bányák kobalt és nikkelt nyerésre harminc éven át bérbe adattak, és melyek igen megnehezítenék még idegen részére ugyanazon bányáknak vas-kőnyerésre való bérbeadását.

A főbejárás bizottság a fenti okoknál fogva a bányáknak vasércnyerésre való bérbeadását a jelenlegi viszonyok közt nem ajánlhatja, hanem azon javaslatot teszi, hogy e bányákon a szükséges felmérések és munkálatok megtétesse az avégből, hogy a kincstári bányabirtok teljesen rendeztessék, és hogy a bányák biztosítva és rendezve legyenek azon időre, midőn a városi altáró azoknak a mélységben levő viszonyairól a kellő tájékoztatást nyújtani fogja. Akkor azután lehet afelől is határozni, hogy ezen bányák üzeme saját kezelésbe vétessék-e vagy bérbeadás által hasznosíttassék.

A főbejárás bizottság ennél fogva azon véleményen van, hogy az 1893. évi aug. 1-én 47.743. sz. a. kelt rendelettel engedélyezett bányaművelések és az annak alapján elrendelt előmunkálati tervek foganatosítása is csak akkor lesznek munkába veendőek, ha a bányarendezés teljesen véghezviendve lesz.

19. A bejáró bizottság tárgyalás alá vette a Münnich Kálmánnak kobalt és nikkelt érctermelésre 1884. évben harminc évre kötött szerződését, és azon tényt, hogy Münnich Kálmán 1886. év óta bányák műveléséről, a szerződés 5. és 6. pontja értelmében semmi betérjesztést nem tett, és a kobalt és nikkelt érc nyerésére semmi műveletet nem hajtott. – A bizottság, tekintetbe véve, hogy a bányajogosítványok fenntartása és a bányatörvény által kívánt üzemen tartása a Münnichhel kötött szerződés szerint tovább is a kincstár kötelességei közé tartozik; szükségesnek tartja vagy Münnichet arra szorítani, hogy a szerződést betartsa és annak értelmében a bányákat művelje, vagy pedig hogy neki a szerződés felmondassék.

A kiadvány helyesli a tanács-
vezetőségnek az az eljárást, hogy a keresetvágyait a pontos
még kiadott és azt követően,
hogy a keresetvágyait tovább foly-
tatassék a kamjübiről teljes
feltárásáig.

A kiadvány elfogadja to-
rálba a kamjübiről az az
javaslatot, hogy a mindmai
kamjübiről legmilyen-
ben hajtott Sajos Gellánia-
társi főszállító mintánál pe-
tessék is a jövő mintánál, am-
mál alapján dolgoztassék ki.

A mintánál kioldozására
azonban lehetővé tételük
előbb az összes mindmai kioldozá-
si kamjübiről a pontos fel-
vetés és térképezése. -